

Van: Algemene Kerkenraad
Betreft: Beleidsplan Hervormde Gemeente Dordrecht (ad interim) 2020-2024
Datum: 12 juli 2021

1.. Inleiding

De kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) bepaalt dat de kerkenraad een beleidsplan opstelt (ord. 4.8.6). Deze verplichting geldt zowel voor de wijkkerkenraden als voor de algemene kerkenraad.

Een beleidsplan wordt vastgesteld voor vier jaar en jaarlijks kan worden gezien of het wijziging behoeft. Vaststelling geschiedt na overleg met de colleges en alle daarvoor in aanmerking komende organen van de gemeente¹ en nadat de leden van de gemeente in de gelegenheid zijn gesteld hun mening kenbaar te maken. Jaarlijks overlegt elke kerkenraad met de colleges en de organen over eventuele wijziging.

De periode 2013-2019 stond in het teken van de tweede fase van de voorgenomen fusie van de Hervormde Gemeente Dordrecht (HGD) met de Protestantse Gemeente Dordrecht-Dubbeldam (PGDD), die in 2019 haar finale vorm zou krijgen. Ondertussen heeft deze finale vormgeving stremming opgelopen, terwijl beide gemeenten zich nog wel verstaan als 'in staat van vereniging'. Dit houdt echter in dat er van een gezamenlijk nieuw beleidsplan nog geen sprake kan zijn. Ondertussen dient de HGD als geheel over een geldig beleidsplan te beschikken. Niet alleen om de visie te vertolken op het functioneren van de HGD als geheel, maar ook om te voldoen aan de vereisten die de ANBI-status van de HGD met zich brengt. Het beleidsplan voor de HGD in haar geheel dient door de algemene kerkenraad (AK) te worden vastgesteld

Hierbij staat de AK voor een belangrijk dilemma. Uiteraard wil de AK met Gods hulp en gebruikmakend van de inzichten van wijkgemeenten en colleges, waar nodig nieuwe keuzen maken en richting geven aan de HGD. Tegelijk houdt de AK voortdurend voor ogen dat de PKN-gemeenten op het Eiland van Dordrecht, die nog steeds in staat van vereniging verkeren, in een gefaseerd en geleidelijk proces blijven streven naar volledige vereniging tot één protestantse gemeente.

De AK kiest er daarom nu voor om niet in te zetten op een geheel nieuw beleidsplan, maar om te volstaan met de noodzakelijke actualiseringen van het bestaande beleidskader, teneinde daarmee het kerkelijk leven te faciliteren zonder de voortgang van het verenigingsproces te bemoeilijken.

2.. Geldend beleid

Dit betekent dat alle beleidsuitspraken uit het Beleidsplan HGD 2007-2011 van kracht blijven c.q. opnieuw vastgesteld worden, behoudens indien deze hieronder worden ingetrokken, vervangen of geactualiseerd.

GRONDBEGINSELEN

De grondbeginselen van de HGD zijn verwoord in artikel I van de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland.²

¹ Onder deze organen verstaan wij tenminste de wijkkerkenraden van de vijf wijkgemeenten van de gemeente.

² Voor de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland: <https://www.protestantsekerk.nl/thema/kerkorde/>

DOELSTELLING

De doelstelling (of roeping) van de HGD is verwoord in artikel IV van de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland. Binnen deze ruim geformuleerde doelstelling hebben wijkgemeenten de mogelijkheid de eigen doelstelling nader te omschrijven.

3.. Waartoe is de kerk?

Om te beginnen is de vraag te stellen waartoe de kerk op aarde en op het Eiland van Dordrecht er is. De visienota die is opgesteld in het kader van de samenwerking van de PKN-gemeenten op het eiland zegt er het volgende over:

Een protestantse gemeente (dus ook de HGD) is een gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland. De Protestantse Kerk in Nederland belijdt gestalte van de ene christelijke Kerk te zijn en te leven uit de genade van God, die in Jezus Christus tot ons gekomen is. Als gemeente van Jezus Christus leeft een protestantse gemeente uit de genade van God. Ook gaat het erom de opdracht van haar Heer te volgen. Door het Woord van God te horen, te verkondigen en te doen dient en looft zij God Drieënig als Vader, Zoon en Heilige Geest. Het evangelie is een groots geschenk, dat erom vraagt dat we er ons helemaal door laten vervullen, en ook kritisch staat tegenover de tijdgeest van een maatschappij, waarin vaak egoïsme als uitgangspunt genomen wordt.

Een protestantse gemeente functioneert zelfstandig binnen het geheel van de regionale en landelijke Kerk. Zij vormt voor haar leden en haar werkgebied de gemeenschap die tot eenheid, getuigenis en dienst geroepen is en rondom Woord en sacramenten samenkomt. Zij heeft daarbij alle functies te vervullen, die een gemeente voor haar leden en voor de samenleving heeft. In de vervulling van haar opdracht wendt de gemeente zich ook naar de wereld, want zij belijdt in haar vieringen en andere activiteiten, dat Jezus Christus de Heer en Verlosser van de wereld is. Daarom roept zij de maatschappij, de cultuur en ook de staat op het leven te vernieuwen. In het licht van de voortgaande ontkerkelijking, ook op het eiland van Dordt, dient de gemeente zich indringend van haar missionaire taak bewust zijn.

4.. Verhouding algemene kerkenraad – wijkkerkenraden

Binnen de gemeente als geheel zijn vier niveaus te onderscheiden waarop de taken worden vervuld:

1. het niveau van de zelfstandige wijkgemeente;
2. het niveau van samenwerkende wijkgemeenten;
3. het niveau van Hervormd Dordrecht als geheel;
4. het niveau van de samenwerking tussen de PGDD en de HGD.

In de beleidsplannen van de wijkgemeenten komen de niveaus 1 en 2 aan bod. Het beleidsplan van de algemene kerkenraad betreft de niveaus 2, 3 en 4.

Bij de verdeling van de taken en verantwoordelijkheden tussen de wijkgemeenten en de centrale gemeente is al jaren beleid dat het centrale deel van de gemeente zich ontwikkelt tot een organisatie die voorwaarden schept voor het functioneren van wijkgemeenten en voor synergie tussen die wijkgemeenten. Er is geleidelijk maar gestaag gewerkt aan versterking van de autonomie van de wijkgemeenten. Hierbij speelden twee overwegingen een rol:

1. het hart van de gemeente klopt op het niveau van de wijkgemeenten, dat is de plaats waar gemeenteleden zich mee verbonden weten en,
2. in het verlengde daarvan, wijkgemeenten zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor evenwicht tussen uitgaven en inkomsten.

Het vorige beleidsplan van de HGD beschreef de functie van de centrale gemeente als volgt:

"De bevoegdheden, taken en functies van de algemene kerkenraad zijn beperkt tot wat de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland nadrukkelijk toerekent aan een algemene kerkenraad. De algemene kerkenraad heeft de volgende functies en taken:

-communicerend: de AK zal het onderling gesprek tussen wijkgemeenten en tussen de verschillende "modaliteiten" bevorderen;

- samenbindend en ondersteunend: de AK zal bevorderen dat wijkgemeenten, ondanks verschillen, daar waar mogelijk samenwerken. Op verzoek zal zij de wijkkerkenraden ondersteunen bij de uitvoering van haar taken;

- informierend en opiniërend: de AK zal bevorderen dat wijkgemeenten geïnformeerd worden over kerkelijke en maatschappelijke zaken en zal bijdragen in de meningsvorming daarover;

- coördinerend: de AK zal bevorderen dat er samenhang is tussen het beleid van het College van Diakenen, het College van Kerkrentmeesters en de wijkkerkenraden;

- besluitvormend: de AK neemt besluiten in overeenstemming met kerkorde en plaatselijke regeling, daarbij zo veel als mogelijk rekening houdend met de verschillende belangen."

In deze nieuwe beleidsplanperiode moet in het licht van de huidige omstandigheden de vraag opnieuw nader worden beantwoord wat de gewenste verdeling is in taken en verantwoordelijkheden tussen de wijkgemeenten en de centrale gemeente. Anders gevraagd: welke betekenis moeten, willen en/of kunnen we geven aan het met elkaar zijn van HGD binnen de Protestantse Kerk, terwijl we ook 'in staat van vereniging' zijn met de PGDD?

Grofweg zijn er drie richtingen mogelijk waarlangs we kunnen denken:

1) We gaan verder op de weg van versterken van de wijkgemeenten. De centrale gemeente wordt daarmee de komende jaren minder relevant. De centrale gemeente heeft alleen een rol als dat het werk van de wijkgemeente ten goede komt en wanneer dat door de wijkgemeenten wordt gevraagd. Het zou goed zijn wanneer het werk van de AK, van het CvD en het CvK aan het begin van de nieuwe beleidsperiode tegen het licht gehouden wordt en er bekeken wordt wat er bij de wijken kan worden neergelegd. Pas wanneer er een positief antwoord is waarom iets tot de taken en verantwoordelijkheden van de centrale gemeente behoort, blijft het op centraal niveau.

2) We hebben een goed evenwicht gevonden in de verdeling tussen wijkgemeenten en centrale gemeenten en consolideren dat. De centrale gemeente krijgt dan vooral gestalte middels:

- a. het gezamenlijk vormgeven van de centrale diaconale projecten,
- b. de synergie die de samenwerking m.b.t. de centrale kerkrentmeesterij oplevert, zoals het werkgeverschap van personeel, het grootonderhoud van de gebouwen en de centrale opstelling en controle van begroting en rekening,

c. de centrale bekrachtiging van (de optelsom van) door wijkgemeenten opgestelde voorstellen (roosters van kerkdiensten, collecteroosters, begrotingen en jaarrekeningen) en

d. voorbereiden van het samengaan met de PGDD

e. Vraag: welke behoefte is er nog meer? 1 maal per jaar gezamenlijke ambtsdragers-bijeenkomst? Actiever naar burgerlijke gemeente of bijvoorbeeld werelddraad van kerken?

3) De optelsom van de wijkgemeenten zou meer kunnen zijn dan de som der delen. Om te beginnen hebben de verschillende wijkgemeenten elkaar meer te vertellen dan er nu gebeurt en de verschillende wijkgemeenten staan daar voor open. Niet om de veelkleurigheid van de gemeente grijs te maken, maar elkaar te bemoedigen, te verrijken, te troosten, te delen, te ondersteunen en elkaar tot zegen te zijn in deze tijd en in deze samenleving. Ambtsdragers van wijkgemeenten ervaren het zijn van onderdeel van de Hervormde Gemeente te Dordrecht overwegend als een lust, i.p.v. een last waar je je eigenlijk ongemakkelijk bij voelt en dus het liefst niet te veel ruchtbaarheid aan geeft. Wanneer de Hervormde Gemeente op deze wijze een gemeente is waar "liefde onder elkaar gevonden wordt", geloven we dat dat ook betekenis naar buiten de kerk heeft.

De bovenstaande drie denkrichtingen worden in samenhang nader uitgewerkt.

5.. Samenwerking met de PGDD

Voor de reikwijdte van het beleidsplan is verder relevant dat de gemeente op weg was naar een vereniging met de PGDD, uiterlijk op 1 mei 2019. Deze vereniging heeft nog niet finaal haar vorm kunnen krijgen, maar de gemeenten verstaan zich nog steeds als 'in staat van vereniging'.

Voor zowel de PGDD als voor HGD geldt een vrij overschrijvingsbeleid van leden (perforatie) zodat gemeenteleden van een bepaalde wijk in geheel Dordt en zelfs daarbuiten woonachtig kunnen zijn. Daarnaast is het gehele grondgebied van het eiland van Dordrecht (gedeeltelijk overlappend) opgedeeld naar de wijken voor de verdeling van de verantwoordelijkheid voor de eerste opvang van nieuw inkomenden en voor de pastorale opvang rondom het eigen kerkgebouw. Om diverse redenen overlapt het 'wijkwerk' elkaars wijkgemeenten.

Met het oog op de komende vereniging, maar ook ingevolge het bepaalde in de kerkorde (ord. 2.4.6), moeten de kerkenraden elkaar op de hoogte stellen van de werkzaamheden die door of vanwege de gemeente worden verricht, met name waar deze werkzaamheden de missionaire, diaconale en pastorale arbeid en het jeugdwerk van de gemeente betreffen, en op deze terreinen te zoeken naar samenwerking.

In de sinds begin 2013 geldende Samenwerkingsovereenkomst wordt onder meer het volgende gesteld:

"De gemeenten willen ter voorbereiding van hun vereniging in geestelijk opzicht naar elkaar toegroeien. Zij bevorderen dat door met elkaar op zoveel mogelijk gebieden en in toenemende mate samen te werken, tot dienst aan God en opbouw van Zijn gemeente. In het bijzonder zullen zij dit doen door het houden van geloofsgesprekken tussen de Algemene Kerkenraden en tussen de wijkkerkenraden en door tenminste eenmaal per jaar een gezamenlijke vergadering van alle (wijk)ambtsdragers te houden."

Na ampele beraadslagingen en een periode van herbezinning hebben de algemene kerkenraden van de PGDD en de HGD zich in het najaar van 2020 opnieuw uitgesproken over de aard en strekking van de samenwerkingsinspanningen. Daaruit blijkt dat er pas

op de plaats wordt gemaakt ten aanzien van de finale vormgeving van de vereniging, maar dat nadere samenwerking, met name op het vlak van de vermogensrechtelijke aangelegenheden, organisch dient te groeien in de planperiode die voorligt.

Ondertussen heeft het college van diakenen (CvD) van de HGD zijn beleidsplan 2020-2024 - in de lijn van dat van 2013-2019 – vastgesteld. Daarin wordt opnieuw samenwerking als doelstelling expliciet geformuleerd, allereerst tussen de diakenen van de wijkgemeenten binnen de HGD, maar ook met de PGDD en haar wijkgemeenten.

6.. Andere onderwerpen t.b.v. het beleidsplan

De thema's die in de wijkgemeente actueel zijn, worden vervat in hun eigen beleidsplannen. Op centraal niveau vertaalt zich dit binnen het college van kerkrentmeesters (CvK) naar extra aandacht voor de inzet, het onderhoud en de vernieuwing van de kerkgebouwen en naar aandacht voor de financiering van innovaties, zoals Kerk in de Stad, pioniersplek in Wielwijk en de doorontwikkeling van wijkgemeente Krispijn. In de aankomende planperiode (mede in het licht van de gevolgen van de coronacrisis) zal er nader nagedacht worden over geldwerving en visie op de inzet van vermogens en bestemmingsreserves.

5.. Termijn beleidsplan

De kerkorde gaat uit van vaststelling van een beleidsplan voor telkens vier jaar. Het is duidelijk dat de nu voorliggende planperiode cruciaal zal zijn voor de voortgang van de vereniging van de HGD en de PGDD. In beginsel is dit beleidsplan uiterlijk geldig tot begin 2024. Het moge duidelijk zijn, dat als er in deze periode finale ontwikkelingen zijn ten aanzien van de vereniging, hetzij tot finale vormgeving, hetzij tot het opgeven van 'de staat van vereniging', dit zal leiden tot de formulering en vaststelling van een nieuw beleidsplan, hetzij voor de verenigde gemeente, hetzij voor de HGD in de dan ontstane situatie.